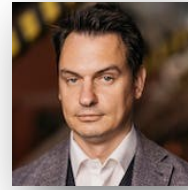

<https://www.epravda.com.ua/>

КИРИЛО КРИВОЛАП,
директор Центру
економічного відновлення,
радник прем'єр-міністра
14 липня 2023

СКІЛЬКИ МОЖЕ КОШТУВАТИ УКРАЇНІ НЕПОВЕРНЕННЯ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ

*Для відновлення економіки після війни Україні
бракуватиме до 4,5 млн працездатних людей.*

Як повернути переселенців з-за кордону?

Економіка України пережила найважчий рік за всі часи незалежності – рік повномасштабної війни. Величезні видатки на утримання армії, знищені виробництва, окуповані території, масовий виїзд українців за кордон – ці виклики постали перед країною усі разом одночасно.

Російська агресія "з'їла" третину нашої економіки – за підсумками 2022 року падіння ВВП склало майже 30%. Це абсолютний антирекорд в історії України. Разом з тим, це історія і про героїчний спротив.

На початку вторгнення український уряд та міжнародні фінансові організації очікували втрати майже половини економіки. Однак цього не сталося. Більше того, в першому кварталі 2023 року було зафіксовано зростання ВВП на 2.4%, згідно даним Мінекономіки.

За травневим прогнозом Нацбанку, очікуємо 2% зростання за підсумками 2023 року. Але і цього замало. За останніми підрахунками Світового банку, економічне відновлення України коштуватиме понад 400 млрд доларів, тобто вдвічі більше за довоєнне ВВП країни.

За оцінками експертів Центру економічного відновлення та EasyBusiness, вартість відновлення до кінця війни може зрости до 500 млрд доларів. Для успішного та сталого відновлення нам щороку потрібно зростати на 7%. Для таких темпів потрібні люди – мовою економістів — трудові ресурси.

Як Україні компенсувати втрату 30% трудового потенціалу

Команди EasyBusiness та Центру економічного відновлення за підтримки Western NIS Enterprise Fund провели дослідження з розвитку людського капіталу та презентували його під час події "Як повернути українців? Ключові виклики та план дій". Коротко розповім про головне.

Економічні втрати від неповернення вимушених мігрантів та нестачі робочої сили

Для успішної відбудови та економічного відновлення ВВП України має зростати із темпом 7% на рік до 2032 року. Для того, щоб цього досягти у реальному вимірі, навіть якщо частина вимушених мігрантів повернеться в країну, потрібно буде додатково залучити від 3.1 до 4.5 млн працездатних осіб. За даними нашого дослідження, втрати економіки через неповернення людей в Україну можуть скласти \$113 млрд ВВП за 10 років (у цінах 2021). І це поставить під загрозу успіх повоєнного відновлення та сталого зростання економіки.

Скільки людей потрібно для відбудови та зростання економіки України?

За даними консенсус-прогнозу ЄК, навіть за умови оптимістичного сценарію, зменшення населення України прогнозується на рівні 21%. За песимістичним сценарієм - скорочення населення до 2052 року становитиме 31%.

За нашими оцінками, робоча сила у 2032 році - за відсутності системної державної політики повернення вимушених мігрантів та залучення діаспори - становитиме 14.4 млн. Для відбудови та зростання необхідно ж виходити на рівень приблизно 17.5 - 18.9 млн осіб (саме робочої сили).

За даними дослідження Центру економічного відновлення та EasyBusiness, аби досягти щорічного зростання ВВП у 7%, Україні у 2032 році "by default" бракуватиме до 4.5 млн осіб додаткової робочої сили.

Дисклеймер - економічного зростання можна досягнути і за рахунок зростання продуктивності на одну особу - в першу чергу, за рахунок інвестицій в модернізацію економіки, але це трохи інша тема, про яку пишемо окремо.

За даними з дослідження ЦЕС, від 3.8 до 4.7 млн вимушених мігрантів знаходяться за кордоном включно з Європою, ще близько 1.5 млн - в країнах-агресорах. Приблизно 2.1 млн з них - входили до робочої сили.

Серед дорослих вимушених мігрантів більшість (83%) – жінки, переважно (60%) у віці 25-49 років. 66% вимушених мігрантів мають вищу освіту, 22% – середню спеціальну освіту. Тобто українські вимушені мігранти – це дуже якісний трудовий ресурс.

Чим довше українці перебувають за кордоном, тим більше серед них працевлаштованих і тим менше бажаючих повернутись на Батьківщину. Люди інтегруються у суспільство країн, де вони перебувають, і це логічно.

З вимушених мігрантів переходять в категорію трудових мігрантів. Потім стають діаспорою, яку повертати в рази складніше.

Українці поступово інтегруються за кордоном – навчання дітей у місцевих школах, вивчення мови, вдале працевлаштування та вищий рівень життя лишають все менше аргументів на користь повернення додому. Чимало вимушених мігрантів вже відкрили власний бізнес у країнах-реципієнтах, їм буде ще важче відірватися від нового життя.

Як повернути українців додому?

Для 51% опитаних вимушених мігрантів головним фактором повернення є закінчення війни. На першому місці – питання безпеки, житла та інших базових потреб. Можливість працевлаштування та отримання гідної заробітної плати – теж один з ключових факторів, які впливають на бажання повернутися в Україну.

Резюмуючи: не тільки припинення війни, але і розвиток економіки, наявність робочих місць та відбудова інфраструктури й житла є основними факторами, які сприятимуть поверненню українців додому.

Україні потрібна стратегія повернення українців або програма добровільної репатріації

Потенційний дефіцит робочої сили в 3.1 – 4.5 млн осіб неможливо подолати виключно внутрішніми ресурсами України. Аби досягти цільових показників зростання ВВП, потрібно використовувати як внутрішні, так і зовнішні трудові ресурси.

Відтак політика розвитку людського капіталу має бути спрямована на утримання та розвиток працездатного населення й молоді в Україні, повернення українців за-за кордону та залучення іноземної робочої сили.

У нашому дослідженні ми даємо прикладні поради - що може зробити уряд для стимулювання повернення біженців. Зокрема, це три важливі напрямки:

- комунікаційно-аналітична робота (встановлення ефективної комунікації з українцями за кордоном та країнами-реципієнтами ще до закінчення війни);

- забезпечення базових потреб (відбудова житла та інфраструктури, створення робочих місць, високий рівень зарплат, доступ до якісної освіти та медицини);

- впровадження заохочувальних стимулів (компенсація витрат на повернення, грантові програми, доступ до житла, допомога з працевлаштування тощо).

У багатьох історичних випадках масове повернення біженців було примусовим: сусіди просто повертали мігрантів назад за мовчазної згоди урядів. Для вільної та демократичної України цей шлях не є прийнятним.

Наші працюючі та талановиті люди зараз вкрай потрібні країні. Але їхнє повернення додому має бути виключно добровільним. Тож маємо працювати над створенням умов для гідного життя та бажання українців будувати своє майбутнє на рідній землі.

Колонка є видом матеріалу, який відображає винятково точку зору автора. Вона не претендує на об'єктивність та всебічність висвітлення теми, про яку йдеться. Точка зору редакції "Економічної правди" та "Української правди" може не збігатися з точкою зору автора. Редакція не відповідає за достовірність та тлумачення наведеної інформації і виконує винятково роль носія.